INTERVIEW

OOST-EUROPA OP ZIJN PAASBEST TIJDENS BALKAN TRAFIK

'DANKZIJ MIJN ACCORDEON VOEL IK ME EEN BALKANAMBASSADEUR'

Tegenwoordig kan je er niet onderuit, het geluid van de Balkan is overal. Op straat, in de balzalen, en ja, zelfs in de hitlijsten. Bozar weet die tijdgeest perfect te vatten in een authentiek festival: *Balkan Trafik*. Een van de projecten die speciaal voor het festival opgericht worden, is Tirana-Brussels, onder leiding van de Albanese accordeonvirtuoos Gjovalin Nonaj.

woord **Matthias Stockmans**
beeld **Johannes Vande Voorde**

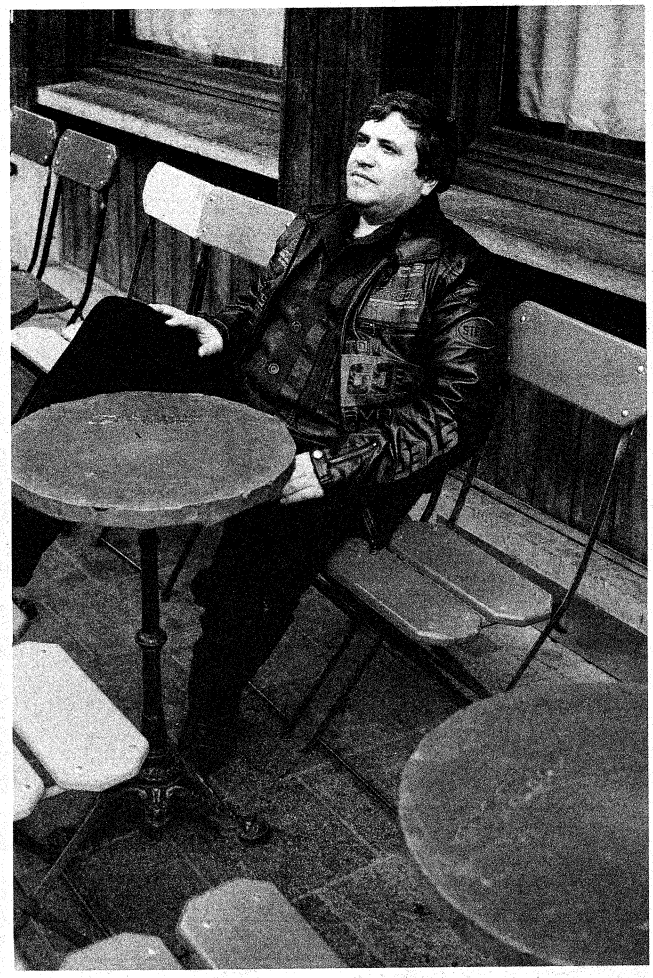

Goed mogelijk dat je Gjovalin Nonaj (39) enkele jaren geleden nog een paar overbodige eurocent toewierp. Dat was in de periode toen hij als sans-papier in België ronddoolde en dan maar probeerde de kost te verdienen als straatmuzikant of busker in het metrostation Botanique. Gjovalin heeft er geen enkele moeite mee om die mindere tijden weer op te rakelen. Wel integendeel, hij blikt er met een zekere weemoed op terug.

Gjovalin Nonaj: 'Ik ben in 1996 naar België gekomen omdat er in Albanië een politieke crisis heerste. Het communistische regime viel en door corruptie en financiële maatregelen verloren heel veel Albanezen een groot deel van hun kapitaal. Op dat moment stond het culturele leven in Albanië op een laag pitje, ik kon niet overleven van mijn muziek. Ik kende België als een aangenaam land van toen ik aan het conservatorium zat en soms op uitwisseling kwam.'

DRINKEN, PRATEN EN DANSEN

Je hebt hier de eerste vijf jaar zonder papieren geleefd. Hoe deed je dat?

'Ik verdiende een beetje geld door in het metrostation Botanique accordeon te spelen. Ik nam hele partituren mee om te oefenen. En af en toe werd ik uitgenodigd om op privéfeesten te spelen. Huwelijken, maar ook inhuldigingsfeestjes van ambtenaren of ministers. De eerste jaren leefde ik bij landgenoten in Brussel, maar na een tijdje wilde ik op eigen benen staan en meer échte Belgen leren kennen. Weet je, het probleem van het leven zonder papieren is dat je niets kan doen. Voor alles heb je documenten nodig, anders kom je niet aan de bak. Het is een vicieuze cirkel waar je moeilijk uit geraakt.'

Vind je dat er meer respect moet zijn voor de straatmuzikanten?

'Er moet een zekere organisatie en discipline zijn, anders loopt het de spuigaten uit. Maar zoals de politie je nu soms verjaagt, dat is ook wel spijtig. Want er zitten heus wel goede muzikanten tussen.'

Ben je zelf ook vaak weggejaagd als straatmuzikant?

'Ik heb nooit problemen gekend. Wel merkte ik dat de mensen in de voorbije tien jaar minder tolerant geworden zijn. Toen ik hier pas arriveerde, vróeg men mij om te spelen aan een café of op straat, terwijl je nu meteen het verzoek krijgt om alsjeblieft te stoppen. Ik speel nu wel op grote festivals in Italië en overal in Europa, maar ik denk soms met weemoed aan de tijd in het metrostation of het café. Op die officiële gala-avonden waar ik tegenwoordig mijn brood verdien, komen dikwijls mensen die met moeite een glaasje drinken en na het concert meteen weer vertrekken. Een beetje te aristocratisch naar mijn zin. Daarom hou ik zo van het Balkan Trafikfestival, waar mensen drinken, praten en dansen. Dat past veel beter bij de ziel van de Balkanmuziek.'

Voor dat festival werd jij gevraagd om het Tirana-Brussels project te verzorgen.

'Ik ben samen met de organisatoren van Balkan Trafik naar Albanië gereisd om een selectie bijeen te zoeken voor Tirana-Brussels. Er bestaan daar zoveel verschillende stijlen volksmuziek dat iemand als ik - die de regio op zijn duimpje kent - hen kan bijstaan in de selectie. Je hebt polyfonie, traditionele volksdans, maar ook rhapsodies. Albanië is een erg gesloten land, daarom weten weinig mensen dat je daar bijna om de dertig kilometer een andere traditie en cultuur aantreft. De noordelijke regio gebruikt bijvoorbeeld een andere polyfonie bij het inleiden van een huwelijk dan de zuiderse regio.' *(In het Noorden wordt vooral epische en stoere muziek gespeeld, in het Zuiden eerder melodieuze en zachte muziek, nvdr)*

DE SCHOONHEID VAN DE VROUW

Kan jij een definitie geven van wat Balkanmuziek nu eigenlijk is?

'Het is de muziek die ontstond in de landen van ex-Joegoslavië, Roemenië, Bulgarije, Hongarije... de hele Balkanzone dus. Er wordt veel accordeon, klarinet en viool in gebruikt en ze dient voornamelijk om feesten, zoals een huwelijk, op te vrolijken. Je krijgt de Balkanmuziek via je familie met de paplepel ingegeven. Er hangt ook wel een redelijk patriottistisch tintje aan, moet ik toegeven. Al is dat de laatste jaren geminderd: alle Balkanstaten willen nu bij Europa horen. Maar vroeger bestond de muziek vooral uit stammenverhalen of epische heldenverhalen. Later ging dat meer over de natuur en de schoonheid van de vrouw. En nog later kwam de liefde aan bod.'

Waarom heb jij destijds voor de accordeon gekozen?

'Eerst leerde ik klarinet spelen, ik won in het communistische Albanië tal van jeugdwedstrijden. Ik ben opgegroeid in een echte muzikale familie. Op mijn zevende speelde ik op de kor. In dat circuit leerde ik een pak virtuoze accordeonspelers ken-

> 'Weinig mensen weten dat je in Albanië bijna om de dertig kilometer een andere traditie en cultuur aantreft'